

Poticanje dječjeg govora metodama i tehnikama dramskog odgoja

Korša, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:722513>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-03**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**MARTINA KORŠA
ZAVRŠNI RAD**

**POTICANJE DJEČJEG GOVORA
METODAMA I TEHNIKAMA DRAMSKOG
ODGOJA**

Petrinja, rujan
2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Martina Korša

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Poticanje dječjeg govora metodama
i tehnikama dramskog odgoja**

MENTOR: Doc. dr. sc. Iva Gruić

Petrinja, rujan
2020.

ZAHVALA

Prije svega posebno se zahvaljujem svojoj mentorici Doc. dr. sc. Ivi Gruić na nesebičnoj pomoći, korisnim savjetima, konstruktivnim kritikama i na ukazanom povjerenju tijekom pisanja ovog rada.

Zahvaljujem se svima onima koji su bili uz mene kroz sve godine mog studiranja – roditeljima na motivaciji i podršci, bratu i sestri na podizanju morala kad je bilo najteže, svim prijateljima koji su me uspjeli nasmijati svojim šalama i kad mi nije bilo do smijeha te na njihovom poticanju na rad kad za to uistinu nisam imala volje.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	3
SUMMARY	4
1. UVOD	5
2. RAZVOJ GOVORA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	7
2.1. Dijete u dobi od 2 do 3 godine	8
2.2. Dijete u dobi od 3 do 4 godine	9
2.3. Dijete u dobi od 4 do 5 godina	10
2.4. Dijete u dobi od 5 do 6 godina	10
3. DRAMSKE METODE I DRAMSKE TEHNIKE	11
3.1. Drama kao edukativni alat	12
3.2. Predškolska djeca i dramska igra	13
3.3. Neverbalna i verbalna dramska igra	15
4. PRIMJERI DRAMSKIH RADIONICA ZA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI	17
4.1. PRVA RADIONICA.....	17
4.2. DRUGA RADIONICA	20
4.3. TREĆA RADIONICA	22
4.4. ČETVRTA RADIONICA	24
4.5. PETA RADIONICA	26
4.6. O radionicama, njihovoj strukturi i primjeni.....	29
5. ZAKLJUČAK	31
PRILOZI I DODACI.....	32
LITERATURA.....	37

SAŽETAK

Svako dijete upoznato je s igrom, zabavnom aktivnosti kroz koju upoznaje svijet, uživa i uči. U ovom završnom radu obrađuje se povezanost i međudjelovanje dramskih igara i dječjeg govora. Rad se sastoji od dva dijela i pet poglavlja, a započinje uvodom. Nakon uvoda slijedi prvi, teorijski dio u kojem se opisuje razvoj govora djece od druge do šeste godine, zatim se prikazuju važnosti i oblici dramskih metoda i dramskih igara. Drugi dio rada je praktičan dio u kojem je opisano pet radionica koje se mogu sve zajedno, kombinirano ili svaka samostalno provesti s djecom predškolske dobi. Na početku svake radionice navedeni su ciljevi, zatim opis predloženih aktivnosti. Nakon radionica napravljena je i kraća analiza. Opisana je njihova struktura, načini primjene te razlog zbog kojeg su upravo na takav način osmišljene. Na samom kraju nalazi se zaključak u kojem je istaknut cilj ovog rada, a to je usmjeriti pažnju na važnost dramskih igara, naglasiti njihovu dobrobit, osobito u području razvoja govora, u prevenciji govornih poteškoća te u razvijanju komunikacijskih vještina.

KLJUČNE RIJEČI: dijete, dječji govor, dramske metode, dramske igre

SUMMARY

Every child is familiar with game, fun activity through which he gets to know the world, enjoys and learns. In this final assignment, the coherence and interaction between drama games and children's speech is being processed. The assignment consists of two parts and five chapters, starting with the introduction. Introduction is then followed by first, theoretical part in which the development of children's speech from age two to six, then the importance and forms of drama methods and games are being presented. Also, in chapter three are described drama methods and drama games. The second part of the assignment is practical part in which five workshops are described that can be performed together, combined or each independently with children preschool age. Goals are started at the start of every workshop, afterwards description of suggested activities. Short analysis is made after workshops. Their structure, methods of use and the reason why they are designed just like this are described. At the very end is completion with highlighted goal, which is to direct attention to importance of drama games, point out their welfare, especially in field of development of speech, prevention of speech difficulties and developing communication skills.

KEYWORDS: child, children's speech, drama methods, drama games

1. UVOD

Kao studentica ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja neupitno je da sam upoznata s ulogom i važnosti igre u dječjoj dobi. Igra s djecom je prekrasna aktivnost, čak i mi odrasli katkad uživamo u toj aktivnosti. Kroz svoje studiranje susrela sam se i s dramom, njezinim tehnikama i metodama. Drama je u meni pobudila dodatnu znatiželju i zanimanje. Ako spojimo riječ drama i riječ igra dobit ćemo potpuno novi pojam, a to je dramska igra. Što je uopće dramska igra? Primjenjuju li se dramske igre u predškolskim ustanovama? Ako da, koliko? Mogu li dramske igre posebno pridonijeti jednom od područja djetetova razvoja? Proučavajući literaturu doznala sam odgovore na ova i brojna druga pitanja. Ovu temu za završni rad odabrala sam upravo zbog toga što smatram kako odgojitelji nisu dovoljno upoznati s moćima dramskog odgoja u predškolskoj dobi. Važno je osvijestiti sadašnje i buduće odgojitelje te na taj način pokušati doprinijeti sve većoj primjeni dramskog odgoja u predškolskim ustanovama. Već na samom početku knjige autorica Perić Kraljik (2009) govori o tome kako je dramska igra prije svega igra, ali stvaralačka igra. Koliko će ta igra zapravo biti stvaralačka ovisi o samom odgojitelju, on preuzima odgovornost provođenja, motiviranja djece i definiranja ciljeva dramskih igara. Gruić (2002) u knjizi „Prolaz u zamišljen svijet“ objašnjava dramski odgoj, ističe njegove važnosti te nudi niz aktivnosti koje su primjerene djeci predškolskog i školskog uzrasta. Neke od tih aktivnosti prilagodila sam i uklopila u radionice koje su opisane u četvrtom poglavlju ovog rada.

Sada se također otvara pitanje zbog čega sam odlučila povezati dramsku igru i razvoj govora. Odgovor se nalazi u saznanju da je dramski odgoj jedan od oblika učenja koji poprilično utječe na verbalnu i neverbalnu komunikaciju (Perić Kraljik, 2009). Stoga sam uvjeren u to kako djeca koja sudjeluju u dramskim igrama razvijaju vještine usmenog izražavanja, izgovor im je tečniji, a govor uvjerljiviji. U suštini ta djeca razvijaju osobine dobrog govornika. U nastavku rada opisan je razvoj dječjeg govora od rođenja pa do šeste godine. O dramskim metodama te o povezanosti dječjeg govora i dramskih igara pisala sam u trećem poglavlju. Također ovaj rad sadrži primjere i ideje radionica koje mogu provoditi odgojitelji i studenti u predškolskim ustanovama, a navedene su i opisane u četvrtom poglavlju. Radionice nisu fiksne te se mogu nadograđivati i prilagođavati i dječjim uzrastima i različitim

načinima rada. U početku nije važno ustrajati na savršenstvu, bitno je igrati se i upoznati djecu s dramskom igrom.

2. RAZVOJ GOVORA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Prema Vigotskom govor se ponajprije razvija kao sredstvo izražavanja osjećaja i potreba. Prvi plač novorođenog djeteta smatra se početkom razvoja njegova govora. U početku, govor se ostvaruje spontanom i refleksnim zvukovima koji su vezani uz stanje ugone ili neugode (Starč i sur., 2004). U tom periodu zastupljeni su različiti oblici glasanja, plakanje, uzdisaj, ispušteni zvukovi za vrijeme zijevanja i slično. Dominantni zvukovi nalik samoglasnicima koje dijete ispušta u ovoj fazi su krikovi (Velički i Katarinčić, 2011). Prve važne senzoričke veze koje se nalaze u živčanom sustavu stvaraju se upravo u ovom razdoblju. To razdoblje naziva se predlingvističkom fazom, koja je izuzetno važna za cjelokupan razvoj dječjeg govora (Posokhova, 2008). Svjesni razvoj govora temelji se na kontroliranom izgovoru glasova, kao i na slušanju koje dijete postepeno usvaja i uči. Najprije dijete uspostavlja kontrolu nad intenzitetom, visinom glasa te na kraju kontrolira pokrete govornih organa (Posokhova, 2008). Sve dok dijete ne izgovori prvu smislenu riječ ono se nalazi u predlingvističkoj fazi. Nakon izgovorene prve riječi dijete ulazi u drugu, lingvističku fazu. Prijelaz između predlingvističkog i lingvističkog razdoblja kod djece odvija se spontano, on je relativno lagan i kontinuiran. Stoga ovo razdoblje predstavlja snažnu odskočnu dasku za kasniji jezični razvoj. Lingvistička faza traje od prve smislene riječi pa sve do automatizacije govora (Velički i Katarinčić, 2011). Početak lingvističke faze karakteriziraju jednočlani iskazi, koji se često javljaju potkraj prve godine života. (Posokhova, 2008). Osim što se poboljšava verbalno oponašanje, dijete se u toj fazi počinje koristiti raznim gestama te položajima ruku s određenim značenjem. Prema Posokhovej (2008) lingvistička faza razlikuje se od predlingvističke po tome što je redosljed javljanja glasova djelomice određen. Kombinacijom okluziva i samoglasnika nastaju prve riječi, ali je broj glasova u riječi još uvijek malen. Oko dvanaestog mjeseca dijete poznaje i imenuje osobe, zna njihova imena te predmete s kojima je svakodnevno u kontaktu. Već tada dijete reagira na određena pitanja ili zahtjeve, poput „gdje je lopta“ ili „dodaj mi autić“. U ranoj lingvističkoj fazi dijete najviše koristi imenice, razlog tome je to što je i dalje svrha govora imenovanje predmeta. Nakon toga polako se počinju pojavljivati rečenice koje se sastoje od dvije riječi. Paralelno s time javlja se izgovaranje jednostavnijih glagola (Posokhova, 2008). Dijete koje razumije više nego što govori, vještine komunikacije usvaja bolje ako razumijevanje pokušava dostići izgovorom

(Morris, 2009). Riječi koje se više puta ponavljaju dijete lakše pamti, njih češće čuje pa će isprva i najčešće reagirati na njih. U učenju govora pomaže stvaranje veze između nekog predmeta ili radnje te pripadajuće riječi (Morris, 2009). Isto tako kod djece je potrebno razlikovati pasivni i aktivni rječnik. Pasivni rječnik brzo se proširuje, a obuhvaća riječi koje dijete razumije. Aktivni rječnik uključuje samo one riječi koje dijete upotrebljava (Morris, 2009). Autorica Ilona Posokhova (2008) navodi da dijete u dobi oko dvanaestog i trinaestog mjeseca upotrebljava tri riječi sa značenjem. Nakon toga brzina usvajanja riječi znatno se povećava. S petnaest mjeseci dijete govori oko dvadeset riječi, a već s osamnaest mjeseci svakim danom dijete usvaja po šest riječi na dan. U osamnaestom mjesecu dijete je vrlo aktivno, proizvodi različite riječi, razumije sadržaje koje im roditelji čitaju te shvaćaju smisao većine razgovora. U tom periodu zahtijeva se dodatno poticanje razvoja jezika, poželjno je postavljati brojna pitanja ili razgovarati o onome što dijete voli. Valja naglasiti kako ispravljanje u tom periodu nije poželjno jer će ono dovesti do osjećaja pritiska koji će rezultirati nelagodom i sramom (Starc i sur., 2004).

2.1. Dijete u dobi od 2 do 3 godine

Govor djeteta u ovom razdoblju postaje znatno složeniji, dolazi do intenzivnog savladavanja sintakse. Rečenice postaju opširnije te se pojavljuju riječi koje su izostajale u telegrafskom govoru (Starc i sur., 2004). Također isti autori u knjizi „Osobine i psihološki uvjeti djeteta predškolske dobi“ za ovu dob ističu važnost intonacije i ritma pri razumijevanju govora. Uglavnom su te dvije komponente bitnije od samog sadržaja i značenja riječi dok se ulaskom u ovo razdoblje geste sve više zamjenjuju riječima. Dijete se sve češće uključuje u razgovor. Postavlja pitanje Zašto?, kojim želi uspostaviti kontakt, skrenuti pažnju na sebe te pomoću kojeg samo sebi objašnjava zašto se nešto događa. Govor odraslih mu je zanimljiv, usmjerava pažnju prema njemu, ali još uvijek ne ponavlja rečenicu koja je duža od dvije riječi. Pokušava odgovarati na pitanja odraslih, pokazuje interes za jednostavnije razgovore. Pozornost mu privlače kraće priče i bajke, očekuje ili samostalno traži ponavljanje ako mu je sadržaj doista zanimljiv. Pri samostalnoj igri razgovara sa svojim igračkama ili sam sa sobom, glumi u igri. U govoru se pojavljuju brojne pogreške, dolazi do ispuštanja, zamjene ili iskrivljenog izgovora

suglasnika koji su teži za izgovor. Govor postaje i slabije razumljiv zbog pojave leksičke dislalije, tako dijete npr. riječ trokut izgovara kao krokut. Također jedno od specifičnosti ovog razdoblja je prekomjerno proširivanje značenja riječi i stvaranje novih riječi. Prekomjerno proširivanje u govoru označava korištenje oznake koje dijete već zna za sadržaje čija imena nije još usvojilo. Psom naziva psa, zeca i konja. Kod stvaranja novih riječi dijete izmišlja novu riječ kojom će imenovati predmet ili događaj čije točno ime još nije usvojilo. Tako će primjerice grablje nazivati vilicom ili češljem za travu (Starc i sur., 2004). Ulaskom u treću godinu dolazi do imenovanja vlastitim imenom, usvajanja temelja ispravnog gramatičkog govora, upotrebljavanja jednostavnih i jednostavno - proširenih rečenica. Starc i suradnici (2004) navode da trogodišnje dijete upotrebljava govor kako bi reklo nešto o nečemu što nije „sada i ovdje“, kako bi prepričalo neki događaj iz bliske prošlosti, kako bi reklo nešto o sebi ili ispričalo kratku priču te kako bi u govoru pronašlo oslonac za mišljenje i pamćenje. Krajem treće godine rječnik je opsega od 250 do 500 riječi, rečenica se sastoji o tri, četiri ili čak više riječi, usvojeno je ispravno izgovaranje samoglasnika te oko 10 do 15 suglasnika. Dijete počinje koristiti zamjenicu ja, dolazi do ispravnijeg slaganja u rodu, broju i padežu (Starc i sur., 2004).

2.2. Dijete u dobi od 3 do 4 godine

S djetetom se u ovoj dobi mogu voditi razgovori, ono komunicira i s djecom i s odraslima. Razgovara se o neposrednim događajima i neprisutnim osobama. S obzirom da je fonemski sluh već dobro razvijen, dijete razlikuje sve glasove materinskog jezika te primjećuje pogreške u riječima koje netko izgovara (Starc i sur., 2004). U ovoj dobi neprestano koristi zamjenice: Tko?, Što? i Kakav?, a neposredno nakon toga počinje postavljati pitanja i Zašto? Gdje? Kako?. U tom razdoblju dijete postavlja pitanja kako bi nešto doznalo, a ne samo zbog privlačenja pozornosti na sebe. Također dijete počinje misliti naglas, ono planira i govori sve što radi i što će raditi. Dakako monolog još uvijek zauzima važno mjesto u njegovoj verbalizaciji (Starc i sur., 2004). Gramatika materinjeg jezika slična je gramatici odraslih te je uglavnom usvojena. Dolazi do upotrebe pridjeva, brojeva, zamjenica, padeža, glagolskih vremena, iako se ponekad znaju javljati pogreške i to najčešće prilikom kompariranja pridjeva (dobar – dobriji), upotrebe brojeva (sir – sirovi). U četvrtoj

godini života glasovi r i l konkretno se artikuliraju, ali i dalje postoje teškoće u izgovoru glasova poput s, z, c, š, ž, č, ć, dž i đ. Govorne teškoće koje se još pojavljuju u ovom razdoblju su zamjena glasova, izostavljanje početnih glasova, premještanje slova unutar riječi te fonemsko pojednostavljenje (Starc i sur., 2004).

2.3. Dijete u dobi od 4 do 5 godina

Ovo razdoblje obilježeno je naglim razvojem rječnika, shvaćanjem glasovne strukture riječi te samim time pojavom glasovne analize. Gramatika je gotovo jednaka gramatici odraslih, rečenice su potpune te se sastoje od 5 i više riječi. Dijete upotrebljava sve vrste riječi iako se još uvijek javljaju pogreške kod upotrebe subjekta i predikata te nekih glagolskih vremena (Starc i sur., 2004). Govor u pravom smislu postaje sredstvom komunikacije, dijete promišlja o onome što će govoriti, a to što govori razumljivo je svima. Pojavljuje se veliki interes za slušanje i pričanje priča, igre riječima, pitalice i zagonetke. Tijekom pričanja vlastite priče dolazi do ispreplitanja stvarnosti i mašte. U igri s drugom djecom dijete glumi likove iz priča koje mu je netko pročitao ili ispričao (Starc i sur., 2004). Rima postaje prepoznatljiva, paralelno s time dijete samostalno slaže rimu. Dolazi do dužih razgovora s odraslima ili s drugom djecom, tijekom razgovora dijete bira riječi i formira rečenice ovisno o tome obraća li se odraslome ili djetetu (Starc i sur., 2004). Prema Starc i suradnicima (2004) dijete govori više ne koristi samo kako bi izreklo svoje potrebe, sada govori i o svojim osjećajima te iznosi svoje mišljenje, traži i daje informacije o nečemu.

2.4. Dijete u dobi od 5 do 6 godina

Govor je sada u pravilu ispravan, s gramatičke, ali i sa artikulacijske strane. Prisutne su sve vrste rečenica, dolazi do upotrebe apstraktnih pojmova iako razumijevanje njihovog značenja nije potpuno. Pojavljuje se verbalno planiranje igre, a priča postaje jednako važna kao i igra. Dijete prepričava priču, njezine glavne događaje koje nadopunjuje detaljima, kad god je u mogućnosti dramatizira priču (Starc i sur., 2004). Paralelno s razvojem glasovne analize dolazi do povećanja zanimanja za slova, pisanje i knjige (Starc i sur., 2004). Autori knjige „Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi“ (2004) navode kako je još uvijek

dominantan situacijski govor koji je usko povezan s potrebama i aktivnostima, ali sve više dolazi do kontekstnog govora koji se odnosi na prošle i buduće situacije.

3. DRAMSKE METODE I DRAMSKE TEHNIKE

Prije samog pisanja o važnostima i pozitivnim utjecajima drame valja objasniti razliku između dramskih metoda, dramskih tehnika i dramskih igara. Metode označuju planiran ili unaprijed smišljen postupak za postizanje određenog ili praktičnog cilja. Stoga u dramskom odgoju kao metode možemo izdvojiti oblike sa zadanim elementima unutrašnje strukture rada. Tehnika predstavlja način izvođenja neke radnje. Dramska tehnika organizira rad na razini jedne pojedinačne aktivnosti. One se mogu koristiti pojedinačno ili u okviru dramskih metoda. Dramska igra jedna je od najpopularnijih dramskih tehnika (Gruić, Vignjević, Rimac Jurinović, 2018). Dok Perić Kraljik (2009) dramske igre definira kao organizirane kreativne igre. Dramske metode pomoću kojih dijete u vrtiću sudjeluje u aktivnostima te kroz koje uči, znatno se razlikuju od dramske vježbe i satova glume koji imaju za cilj pripremiti dijete za nastup (Bojović, 2013). Pomoću vježbe izvodi se ponavljanje neke radnje te se na taj način stječu određene vještine. Vježba stoga predstavlja dug rad na koji se nadovezuje vremensko iskustvo (Perić Kraljik, 2009). Predškolska djeca tek počinju graditi svoja iskustva i zbog toga je drama u odgojnom procesu improvizacija te je usmjerena na igru, igru koja se jednostavno igra, koja je prilagođena djeci te u kojoj djeca ne moraju ništa pretjerano i dugotrajno vježbati. U dramskom radu u vrtiću od nastupa puno je važnija kreacija. Djeca ostvaruju najbolje rezultate samo ako nisu izložena pritisku javnog nastupa (Bojović, 2013). Stoga je u predškolskom dramskom odgoju dramska igra u prvom planu, dok se u drugom planu nalaze kazališni procesi rada. Važno je istaknuti kako dramska igra i rad na predstavi nisu isto. U svojoj biti dramska igra je originalna, ne podrazumijeva tekstualni predložak (Perić Kraljik, 2009). Iako to ne znači da su postupci rada na predstavi negativni i da ih odgojitelji ne trebaju poznavati. Oni dodatno mogu inspirirati odgojitelje prilikom stvaranja dramske igre za odgojnu skupinu ili za roditelje. Tako će također i svaki odgojitelj stvarati vlastito iskustvo i svoj autonomni način provođenja dramske igre. U početku odgojitelji sami osmisle teme dramske igre te utvrde koliko su je djeca prihvatila, no kasnije se mogu voditi dječjim

interesima te na taj način planirati dramsku igru. Istaknimo kako se dramska igra planira, ali se zvukovi, pokreti i tekst stvaraju tijekom samog igranja igre (Perić Kraljik, 2009). Izazov koji se stavlja pred odgojitelja za vrijeme provođenja dramskih igara je postepeno uvođenje novih pravila i ciljeva koji bi trebali pratiti dosadašnji dječji kreativni proces, a da se pritom ne naruši postignuti sklad ili da odgojitelj ne postane apsolutni vođa igre (Bojović, 2013). Nedvojbeno je da dramske igre omogućuju pravo na sudjelovanje svakom djetetu te kako se njima znatno potiče kreativnost igranja. Već u ranim godinama djeca igraju igre pretvaranja koje podsjećaju na glumu. Tako sama stvaraju prilike u kojima će spontano utjecati na proširenje raspona pažnje, obogaćenje receptivnog i ekspresivnog rječnika, međusobnu suradnju, pomaganje i dijeljenje rekvizita. Također doživljavaju uspjeh i savladavaju nove vještine (Goldberg, 2003). Djeca osjećaju igru, njihov jedini posao jest igra, stoga će u nju biti uloženo puno energije, kreativnog zanosa i osebnosti (Perić Kraljik, 2009).

3.1. Drama kao edukativni alat

Dramskom igrom odgojitelj preuzima izuzetno važnu ulogu. On bi trebao konstantno unositi ritam u dramsku igru, planirati i motivirati. Jasno treba odrediti što dramskom igrom želi aktivirati kod djece (Perić Kraljik, 2009). Poznato je kako djeca najbolje uče oponašajući, oni tako oponašaju svoje roditelje, djedove, bake, braću, sestre i odgojitelje te na taj način kroz aktivnosti koje su izuzetno slične dramskim igrama formiraju svoj vlastiti identitet. Pomoću dramskih igara djeca formiraju sliku svijeta koji ih okružuje te istražuju ljudsko iskustvo (Lekić i sur., 2007). Drama bi u djetetovu životu trebala zauzimati važnu ulogu zbog brojnih razloga, ali ujedno i zbog toga što dramu možemo smatrati i umjetnosti koja na razne načine povezuje djecu s govorom (Bojović, 2013). Djecu je potrebno izložiti obilju visokokvalitetnog govora, samim time potrebno im je omogućiti sudjelovanje u razgovorima te ih poticati na spontano samostalno izražavanje (Goldberg, 2003). Komunikacija je osnovni oblik sporazumijevanja u svakodnevnom životu, jednako tako zauzima središnje mjesto i u dramskoj igri. Kako bi se sama po sebi realizirala, dramska igra nesvjesno djeci nameće neprekidnu komunikaciju. Djeca se tako lakše nauče međusobno dogovarati, raspravljati te razumiju druge na jedan potpuno nov

način (Bojović, 2013). Dramske igre također utječu na razvoj modulacije, dikcije i kvalitetu izričaja (Stanišić, 2015). Govor biva oživljen pravilnom modulacijom koja samim time budi i emocije. Djecu u dramskim igrama prate razni uzvici, povici, galama, ali jednako tako šapat i šutnja (Perić Kraljik, 2009). Dramske igre znatno utječu i na bogaćenje dječjeg vokabulara. U njima je sve dopušteno, djeca mogu izmišljati vlastite riječi, ne postoje pogrešni odgovori, čak i životinje mogu govoriti (Bojović, 2013). Dolazi do oslobođenja vlastitog glasa kojeg je potrebno odmaknuti od pravila i straha koji se javlja pri ispravljaju dječjeg govora (Lekić i sur., 2007). Kako bi se djeca kvalitetno govorno izražavala potrebno je slobodno korištenje glasa u kojem neće biti sputani. (Starč i sur., 2004). Dramskim igrama djeca neće biti potaknuta samo na kvalitetno govorno izražavanje, već će govoriti bez srama, razigrat će svoj glas te očvrstnuti izgovor, posebno zato što mu neće biti upućeni prijekori poput „Ne viči!“ ili „Preglasan si!“. Vrlo je važno naglasiti kako će ovakve igre potaknuti na govor i djecu koja nisu sklona govornom izražavanju kao i govoru pred drugim osobama. Sudjelovanjem u dramskim igrama djeci ćemo produžiti te dodatno oplemeniti ljepotu djetinjstva (Perić Kraljik, 2009).

3.2. Predškolska djeca i dramska igra

U osnovi svaki početak je težak, tako je i najteže započeti provođenje dramskih igara unutar vrtićke skupine. Ono što dodatno otežava provođenje je broj djece unutar jedne skupine, ali olakšava ga podijeljenost djece prema njihovoj dobi: mlađa, srednja, starija vrtićka skupina (Perić Kraljik, 2009). U pravilu dramske tehnike koje se koriste pri podučavanju djece su identične za sve uzraste. Razlika je samo u odgojiteljevoj pripremi i u složenosti aktivnosti. Dobre rezultate postižu starije vrtićke skupine, u kojima se mogu provoditi i nešto složeniji oblici dramskih igara, ali i mlađe skupine. Mlađa djeca pokazuju otvorenost prema tehnikama kojima se koristi drama, hitro, jednostavno i bez puno razmišljanja pristupaju igri i zadatku što ih prirodno vodi do postizanja dobrih rezultata. Razlog te otvorenosti leži u prirodnoj sklonosti djece učenju kroz igru. Djeca su apsolutno uvijek spremna iskreno glumiti (Bojović, 2013). Vrlo brzo doći će do izražaja koliko su djeca aktivna, osobito kada počinu samostalno predlagati i sugerirati. Najbitnija je prilagodljivost odgojitelja te sposobnost procjene svoje i dječje uloge prilikom same igre. Ljepota

dramske igre doseći će vrhunac ukoliko odgojitelj djeci ponudi teme prilagođene njihovoj dobi, zanimljive likove, napetost, iznenađenje, zanimljivo mjesto i vrijeme radnje. Tada će djeca i sama postati pokretači radnje te će tražiti još (Perić Kraljik, 2009). Lanac savladanih uspjeha i neuspjeha tvori iskustvo. Dramskim igrama djeca stječu iskustvo te ih je potrebno odgovorno i stručno kreirati. Kreiranje postaje znatno lakše ukoliko se dobro poznaju kapaciteti djece i njihove psihofizičke sposobnosti (Bojović, 2013). Dvogodišnje i trogodišnje dijete inzistira na pokretu, skakanju, ponavljanju i poskakivanju, stoga u ovom razdoblju treba izbjegavati preduge govorne pripreme. Uvede li se u dramsku igru ritam koji nudi zanos i napetost dvogodišnjaci i trogodišnjaci doživjet će pravu avanturu. U pravilu riječ je o ritmičkim valovima, poput pokret – stanak – iznenađenje (Perić Kraljik, 2009). Kada djeca uđu u razdoblje između 3. i 4. godine ona postavljaju pitanja Zašto?. (Bojović, 2013). Razvijeniji je govor, a rječnik je bogatiji. Tada je potrebno djeci dati priliku izmišljanja vlastitih priča jer više vole govoriti, nego slušati. Također mogu se igrati i igre oponašanja različitih radnji odraslih jer ih četverogodišnjaci izuzetno vole (Perić Kraljik, 2009). U dobi od 4. do 5. godine dramska igra omogućuje aktivan govor koji se upotrebljava za izražavanje mišljenja. Slušajući priču dijete pokazuje svoje osjećaje. Sada je potrebno djeci redovno čitati, inzistirati na likovima čija će ponašanja djeca oponašati (Bojović, 2013). Njihov glavni junak je sada svemoguć, vjeruju u sve što stvara njihova mašta, međusobno dijele zadatke u igri i imenuju uloge, isto tako sutradan mogu ponoviti određenu igru (Perić Kraljik, 2009). Dob između 5. i 6. godine predstavlja razdoblje u kojem je karakteristična intelektualna znatiželja. Dijete pokazuje interes za živo i izražajno čitanje, sluša priču i traži da se čita nekoliko puta (Perić Kraljik, 2009). Pričaju i izmišljaju svoje priče, preuveličavaju događaje, sada ih je potrebno motivirati na kreiranje priča prema slikovnicama, pričanje priča kojima se na početku nalazi „što ako“, na improvizaciju priča, osobito bajki. Spremni su za dramske igre koje traju nešto dulje i u kojima su prisutni sukobi i napetosti. Verbalne igre mogu igrati u velikoj mjeri, preporučljiva je uporaba lutke i upoznavanje djece s lutkarskim kazalištem (Bojović, 2013). Prije svega grupnom radu potrebna je spontanost koja će potaknuti dodatnu suradnju i kreativnost. Ukoliko će redovito igrati dramske igre darovita djeca će se još više razviti, ona manje darovita će možda otkriti svoju potisnutu ili skrivenu darovitost. Također blagotvoran učinak glume upoznat će i djeca koja imaju poremećaje u ponašanju, poput hiperaktivnosti ili povučenosti te ona koja imaju problem s

mucanjem. Takva djeca uglavnom vole glumiti s lutkom, jer lutki poklanjaju posebno povjerenje. Djeca će se sakriti iza lutke kako bi izbjegla izravan dodir s publikom te će na takav način pokazati svoje znanje. Rad s takvom djecom popraćen je strpljenjem, potrebno je djecu dodatno poticati i posvetiti im posebnu pažnju, dati im manje, ali ujedno i ravnopravne uloge s drugima te izbjegavati kritiziranje (Gašparac, 2007).

3.3. Neverbalna i verbalna dramska igra

Već je spomenuto da je igra glavna dječja aktivnost, isto tako je i sa razgovorom. Razgovor je glavna aktivnost odgoja i obrazovanja. Autorica Perić Kraljik (2009) navodi kako je rezultat dobrog odgoja i obrazovanja komunikativna osoba. Potreba svakog čovjeka je komunikacija, neovisno o tome radi li se o komunikaciji s riječima ili bez njih. Kvalitetu komunikacijskog jezika možemo podići dramskim igrama. Djeca će u ranijim fazama svog razvoja prije razumjeti značenje pokreta, nego značenje riječi. Ono neverbalnom komunikacijom ulazi u interakciju sa svojom okolinom. Bitno je poticati razvoj dječjeg govora te djecu motivirati da izgovore riječ za koju već duže koriste neki pokret. Jer je verbalna komunikacija puno složenija te je za njeno usvajanje potrebno više vremena. Zato što ona obuhvaća razumijevanje riječi, govor i slušanje. Dramske igre koje će djeci omogućiti napredovanje u ovoj razvojnoj fazi su igre koje se koriste pantomimom kao tehnikom. Prilikom planiranja neverbalne dramske igre logično je usmjerenje ka razvijanju neverbalne komunikacije, to je: pokret, mimika, gesta. Drama nastaje i bez riječi, dovoljni su samo ritmični pokreti ljudskog tijela. Djeca predškolske dobi također vole interpretirati pokretom glazbene priče. Na razvoju dječjeg vokabulara može se raditi i prije samog govora. Dijete lakše usvaja riječ ako je ona u kombinaciji s neverbalnom komunikacijom. Tako se riječima daje novi kontekst koji znatno olakšava razumijevanje riječi (Starč i sur., 2004). Četverogodišnjacima i starijoj djeci primjerenija je verbalna dramska igra (Perić Kraljik, 2009). Verbalna dramska igra aktivira sve elemente izražavanja i komunikacije, riječ, rečenica, govor. Izražavanje i komunikacija odvijaju se pomoću raznih akcija i interakcija zvuka, glasa, govora i pokreta. Govorno izražavanje obogaćuje dramsku igru, ali istodobno dramska igra razvija i sam govor. Na samostalno izražavanje djeca se potiču aktivnim slušanjem priče. Djeca predškolske dobi mogu dramatisirati bajke, basne,

stihove pa čak poslovice i zagonetke. Spontano se podjele uloge, a riječ postaje vrhunac izražajnosti. Izbjegava se kruto usvajanje teksta, rezultat teksta koji je nastao prema dječjoj volji, bit će spontani dijalog i originalnost. Osim što razvijaju cjelokupnu osobnost djeteta, neverbalna i verbalna dramska igra posebno obogaćuju djetetov pokret i glas. Stoga je najsvrsishodnija kombinacija neverbalnih i verbalnih dramskih igara u koje je potrebno uključiti svu djecu (Perić Kraljik, 2009).

4. PRIMJERI DRAMSKIH RADIONICA ZA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI

U nastavku ću prikazati pet radionica osmišljenih za djecu od 4. do 6. godine. Kroz svaku radionicu provlači se jedna tema, odnosno motiv. Poslušnost, poštovanje, prihvaćanje različitosti, izražavanje emocija, prijateljstvo, dijeljenje, nesebičnost. Radionice se sastoje od četiri do pet igara. Igre unutra radionica povezane su temom, a cilj igara je potaknuti razvoj dječjeg govora. Igre su posložene na način da se prvo igraju nešto jednostavnije igre, s lakšim zahtjevima i zadacima, a potom sve složenije. Prva, treća i peta radionica temeljene su na književnim predlošcima koji nude poticajni sadržaj za lakše razumijevanje i lakšu obradu planirane teme. Druga i četvrta radionica ne temelje se na književnim predlošcima upravo zato da djeca ne bi stvorila viziju nekog ustaljenog redoslijeda i rutine gdje sve mora početi s pričom, pjesmom i slično. Tako su u daljnjem tekstu opisane dvadeset i tri zabavne igre, to jest zabavnih načina pomoću kojih se može zaviriti u beskrajn svijet dječjih mogućnosti.

4.1. PRVA RADIONICA

„MAŠA I TRI MEDVJEDA“

Ciljevi radionice:

- razvoj mašte i kreativnosti
- podržavanje i razvijanje suradnje, razvoj timskog rada
- unapređenje dječjeg samopouzdanja te samopoštovanja, preuzimanje rizika javnog nastupa

U ovoj radionici razvoj govora potičemo aktivnim i javnim govorenjem, upoznavanjem djece s prepričavanjem priče, to jest sa sažimanjem teksta. Također potiče se oblikovanje i stvaranje vlastitih rečenica i izraza prema interesima koji su se javili ispreplitanjem prijašnjeg, stečenog znanja i iskustva te doživljajima pročitane teksta. Djecu se usmjerava na pažljivo slušanje drugih, samim time bogate i svoj rječnik. Potičemo ih na razvoj povezanog govora, na vježbanje postavljanja smislenih pitanja i odgovora na postavljena pitanja, smislenim proširenim rečenicama.

Uvodna igra: „Životinjski zvuci“

Djeca hodaju u krug po sobi. Odgojiteljica udara u bubanj, imenuje određenu životinju, a djeca oponašaju glasanje i karakteristične pokrete te životinje. Primjerice: mačka, pas, lav, medvjed, tigar, papagaj...

Čitanje priče Maša i tri medvjeda

Prva igra: „Djeca pripovjedači“

Svi zajedno sjednemo u krug. Krenemo prepričavati priču tako da svako dijete odabere jednu sliku koju želi prepričati svojim prijateljima. Vrše se brze izmjene pripovjedača radi održavanja motivacije i pažnje. Također slušatelje motiviram da postavbe koje pitanje pripovjedaču te zadnjem pripovjedaču sugeriram da osmisli sretan kraj priče. Time se obogaćuje dječji vokabular. Na primjer: Maša se sprijateljila s Medvjedićem, ispričala se za nered koji je napravila. Ili medvjeđa je obitelj otpratila Mašu kući te su dogovorili s njezinom majkom kako Maša može dolaziti kod njih i igrati se s Medvjedićem, ali obavezno prije dolaska treba dobiti dopuštenje.¹

Druga igra: „Djeca pripovjedači s promjenom gledišta“

Djeca i dalje sjede u krugu. Onaj igrač koji je bio posljednji u prethodnoj igri sada je u ovoj igri prvi i započinje priču, a završava je posljednje dijete iz kruga. Kod ove igre pokušavamo postići da sada sva djeca u jednakom omjeru pokušaju ispričati priču. Prepričavanje se izvodi na jednak način kao i u prošloj igri samo što sada djeca govore iz gledišta jednog od likova, primjerice: Maše, Mame Medvjedice... Važno je napomenuti da predškolska djeca mogu vrlo lako prepričavati priču ukoliko imaju slikovni predložak. Preporučuje se priprema fotografija prema kojima bi djeca lakše mogla prepričavati.²

¹ Bojović, D. Više od igre. Ispričaj mi priču. Dramske metode u radu s djecom

² Breber, K., Nemeč, I., Rimac Jurinović, M., Škuflić-Horvat, I. Igrom do (spo)razumijevanja

Treća igra: „Tumačenje likova“ (vrući stolac)

Prije same igre ukratko opisujemo djevojčicu (poslušna/neposlušna, znatiželjna/nezainteresirana, odgojena/neodgojena, njezine postupke i njezino ponašanje) .

Dijete preuzima određenu ulogu, na primjer Maše i odgovara na pitanja druge djece. Zašto nije poslušala mamu? Zašto je ušla u tuđu kuću? Zatim drugo dijete preuzima ulogu Medvjedića. Kako se osjećao kada je vidio pojedenu kašu, polomljenu stolicu? Možemo imati i tri uloge (cijelu medvjedu obitelj). Što vole raditi? Kako provode slobodno vrijeme?³

Završna igra: „Zagonetni sastanak“

Organiziramo sastanak, objavljujem da je nepoznata osoba bila u vrtiću tijekom noći, isto kao što je i Maša bila u kući medvjede obitelji. Ne zna se ni tko je, ni kako izgleda, ni što je ta osoba htjela. Preuzimam ulogu detektiva. Raspravljam s djecom o mogućnostima i razlozima: Tko? , Kako bi on mogao izgledati?, Misle li da je i to neka dobra djevojčica poput Maše? Nedostaje li nešto u njihovoj sobi, imamo li svjedoke i slično.

ANALIZA RADIONICE

U radionici se kroz igre provlače motivi iz priče „Maša i tri medvjeda“, prepričava se radnja, opisuju se likovi, ulazi se u njihove uloge. U igri „Djeca pripovjedači“ djeca prepričavaju tekst na temelju vlastitog doživljaja, smišljaju vlastite rečenice, kreiraju svoju verziju priče. Igram „Vrući stolac“ djeca uvježbavaju postavljati pitanja, davati složene odgovore, oslobađaju se straha, javno nastupaju te govore pred drugima. Kako je navedeno da u dobi za koju su predviđene radionice djeca pokazuju interes prema zagonetkama. Igra „Zagonetni sastanak“ predstavlja neku vrstu zagonetke u kojoj će djeca moći smišljati svoja rješenja u obliku priče i to tako da međusobno isprepliću maštu i stvarnost.

³ Gruić, I. Prolaz u zamišljeni svijet

4.2. DRUGA RADIONICA

Ciljevi radionice:

- razvoj samopoštovanja, svjesnosti o sebi, pozitivnog identiteta
- stvoriti veću kohezivnost unutar skupine, omogućiti djeci da se bolje upoznaju, da saznaju nešto više jedni o drugima
- razvoj kreativnosti i mašte

U ovoj radionici razvoj govora potičemo uporabom gramatički oblikovanih rečenica, upoznaje se djecu s logički povezanim proširenim rečenicama, dolazi do vježbanja vještine opisivanja. Djeca vježbaju postavljati smisljena pitanja i davati smislene odgovore na njih. Također djeca trebaju prepoznati početni glas te osmisliti drugu riječ s istim početnim glasom (glasovna analiza, prepoznavanje prvog slova u riječi).

Uvodna igra: „Prepoznaj po dodiru, glasu“

Jedno dijete zatvorenih očiju stoji u sredini kruga. Potom mu prilazi drugo dijete iz kruga, a dijete u sredini mora pogoditi tko je to služeći se samo osjetilom dodira. Ukoliko ne uspije prepoznati svog prijatelja, neka se drugo dijete oglasi tako što će nešto reći. Kada dijete pogodi tko je to, bira se novi igrač koji će stati zatvorenih očiju u sredinu kruga.

Prva igra: „Ogledalce, ogledalce“

Neka dva djeteta - dobrovoljci sjednu ispred grupe. Voditelj zamoli ostalu djecu da predstave dvije osobe koje se nalaze ispred ogledala. Neka ogledalo kaže po čemu su ova dva djeteta različita, a po čemu su slična. Neka djeca komentiraju boju kose, boju očiju, visinu, način na koji se smiju, hodaju, njihov spol, itd.⁴

Druga igra: „Intervju“

Jedno dijete sjedne na stolicu ispred ostalih. Voditelj objasni djeci da intervjuirati nekoga znači postavljati mu pitanja o njegovom životu ili o nečemu što ta osoba zna. Tijekom igre bitno je da se pruži prilika što većem broju djece da sudjeluju kao ispitanici.

⁴ Bojović, D. Više od igre. Ispričaj mi priču. Dramske metode u radu s djecom

Moguća pitanja: Koliko imaš godina?

Koja je tvoja omiljena igra?

Koja je tvoja omiljena hrana?

Imena članova obitelji?

Treća igra: „Ime, osobina, pokret“

Djeca stoje u krugu, prvi na redu izgovara svoje ime, zatim sva djeca govore svoja imena. Kada ponovo prvo dijete dođe na red ono pokušava osmisliti osobinu koja će početi istim glasom kao i njegovo ime. Primjerice: brižan Borna, lukava Lucija, plačljiv Petar, marljiva Mateja... Kada sva djeca unutar kruga izgovore jednu osobinu i svoje ime uz to se može dodati i pokret. Kako bi djeca lakše shvatila igru i razumjela ono što se od njih očekuje voditelj može biti osoba od koje igra kreće, pa će tako on prvi izgovarati ime, osobinu i napraviti pokret.⁵

Završna igra: „Tunel misli“

Djecu podijelimo u dvije skupine te svaka skupina stane na svoju crtu (crte je potrebno napraviti prije samog igranja igre). Skupine su okrenute jedna prema drugoj na udaljenosti od jednog metra. Djeca su postavljena tako da formiraju takozvani „tunel“. Jedno dijete iz jedne skupine prolazi tunelom, a ostala djeca govore ono što znaju o tom prijatelju, po čemu je poseban i slično. Primjer: „On je moj najbolji prijatelj.“, „On jedini ima zelene oči.“, „Njegovo je ime najduže.“⁶

ANALIZA RADIONICE

Kroz drugu radionicu djeca bi se trebala bolje upoznati, saznati nešto što nisu znali o svojim prijateljima, što će kasnije pridonijeti boljoj povezanosti skupine. U igri „Ogledalce, ogledalce“ djeca dobrovoljci ne govore. Tada je važno izabrati djecu kojoj javni nastup predstavlja nelagodu. Za vrijeme promatranja ostale djece kojima je zadatak komentirati, u sramežljivoj djeci pobudit ćemo želju da i oni postanu komentatori. Igra aktivira i proširuje vokabular (opisni pridjevi) te razvija logičko mišljenje. Igram „Intervju“ potičemo djecu na smislen složen odgovor te na

⁵ Breber, K., Nemeč, I., Rimac Jurinović, M., Škuflić-Horvat, I. Igram do (spo)razumijevanja

⁶ Barat, R. i sur. Odgoj za građanstvo, odgoj za život

govorenje ispred cijele skupine. Treća igra „Ime, osobina, pokret“ od djece zahtjeva da uoče kako se svaka riječ sastoji od zasebnih glasova, iako je fokus na prepoznavanju prvog slova, odnosno glasa u riječi. Igra „Tunel“ daje djeci priliku za pričanje, opisivanje te na vrlo zabavan način radionicu privodi kraju.

4.3. TREĆA RADIONICA

Stjepan Jakševac: Šu – šu pjesma

Ciljevi radionice:

- priprema za doživljaj i razumijevanje pjesme
- osvješćivanje neverbalnih izražajnih mogućnosti
- oplemenjivanje govornog izraza

U ovoj radionici razvoj govora potičemo motiviranjem djece na javno govorenje, osmišljavanje vlastitih rečenica. Pokušati ih usmjeriti na kronološko nizanje događaja tako da se sljedeća rečenica nadovezuje na prethodnu, vježbati pravilno oblikovanje proširenih rečenica. Također djeca razvijaju fonemski sluh, razlikujući glasove u govoru.

Uvodna igra: „Ozvučivanje“

Voditelj zadaje zadatak (što ozvučiti), a igrači odabiru način (kako ozvučiti). Zadatci su oponašanje zvukova iz prirode (cvrkut ptica, šum vjetra, šuštanje lišća...) zvukove djeca proizvode glasom ili bilo kojim dijelom tijela (pucketanje prstima, lupkanjem obraza). Svako na svoj način doživljava poticaj pa će tako i zvučno izražavanje biti svaki put različito i neponovljivo.

Čitanje pjesme

Šu – šu pjesma

Šu-šu, šu-šu,
šumori lišće
šušti,šušti
i šapuće:

Sašila jesen
sred šuma
najmekše

šu-šu-šu
papuće!

I šeće, šeće
stazama
šu-šu
Šuštavim

I priča priče o kišama
šu-šu-šu
šumornim,
pljuštavim.

Stjepan Jakševac

Prva igra: „Stvaranje priče sa zadanom prvom rečenicom“

Vježba stvaranja priče sa zadanom prvom rečenicom ostvarujemo u usmenom obliku. Voditelj nudi prvu rečenicu, a igrači osmišljavaju radnju i problem na koji se rečenice mogu odnositi. Vješto smišljene zadane rečenice potiču kreativnost i ključ su za dobivanje zanimljivih priča. Prva rečenica: Laste su odlučile otići na jug.⁷

Druga igra: „Uhvati riječ“

Voditelj stoji ispred djece i izgovara niz riječi, djeca trebaju pljesnuti dlanovima kada čuju riječ koja se razlikuje od cijelog niza riječi. Djeca ne moraju nužno pljeskati, mogu skočiti ili napraviti neku drugu radnju koju je prethodno odredio voditelj.⁸

Primjeri niza riječi:

šušti, šušti, šapuće, šušti

pljušti, pljušti, pljušti, šušti

list, kist, list, list

kiša, kiša, viša, kiša

⁷ Breber, K., Nemeč, I., Rimac Jurinović, M., Škuflić-Horvat, I. Igrum do (spo)razumijevanja

⁸ Peti-Stantić, A., Velički V. Jezične igre za velike i male

Završna igra: „Šetnja šumom“

Djeca se slobodno kreću prostorom, ali tako da skupina ostane na okupu i pokretima prati voditeljevu priču. Voditelj priču priča polako, ostavljajući među izrečenim riječima mjesta i za zvukove.

Primjer: Hodamo šumom. Jesen je. Suho lišće šušti pod nogama. Čujemo vjetar. Lišće pada s drveća. Vjetar ga nosi daleko od stabla. Počinje padati kiša. Vjetar je sve jači i glasniji. Kiša počinje jače padati. Vjetar slabi. Izgleda da je i kiša prestala padati. Hodamo po mokrom lišću. Cipele su nam blatne i teško nam je hodati kroz blato. Dolazimo do trave. Brišemo cipele o travu. Vidimo lokvice. Dolazimo do njih i skakućemo.

ANALIZA RADIONICE

Kao motivaciju za daljnji tijek glavne aktivnosti, u trećoj radionici odabrala sam pjesmu. Pjesma će u svakome djetetu pobuditi sliku koja će najvjerojatnije kod svakoga biti drugačija. Kasnije će djeca svoje slike spajati u zajedničku priču i to već prvom igrom, „Stvaranje priče sa zadanom početnom rečenicom“. Igram „Uhvati riječ“ razvijamo slušnu pažnju i fonemski sluh, djeca trebaju prepoznati glasove u riječi. U glavnom djelu navedeno je više igara, razlog tome je to što djeci predškolske dobi koncentracija vrlo brzo opada. Izmjenom igara privući će se dječja pažnja, a samim time zadovoljit će se predviđeno vrijeme trajanja od 30-ak minuta.

4.4. ČETVRTA RADIONICA

Ciljevi radionice:

- razvoj dječjeg govornog stvaralaštva, obogaćivanje vokabulara, ekspresivne komunikacije
- razvoj kreativnosti i mašte – riječ, slika
- izražavanje riječima misli i osjećaja
- razvoj samopouzdanja javnim nastupom, dramatizacija

U ovoj radionici razvoj govora potičemo razvijanjem, to jest proširivanjem dječjeg vokabulara, djecu se motivira na uporabu protuznačnica, odnosno riječi „suprotnog

značenja“. S djecom se vježba logično zaključivanje, koncentracija, izgovaranje glasova, oblikovanje proširenih rečenica, razvija slušna pažnja.

Uvodna igra: „Oboji rečenicu osjećajem“

Djeca stoje u krugu. Dijete A izgovori jednostavnu rečenicu, na primjer: „Ja volim ići u vrtić.“, upućenu djetetu B. Dijete B treba imitirati dijete A i ponoviti rečenicu na isti način, a zatim pozvati dijete C i izgovoriti svoju rečenicu, ali na drugačiji način (primjerice ljutito). Dijete C oponaša dijete B, a zatim poziva dijete D. Igra se nastavlja do kraja kruga.

Prijedlozi emocija kojima djeca mogu obojiti svoje rečenice: ljutito, tajanstveno, veselo, vrlo veselo, stidljivo, iznenađeno, uplašeno, plačljivo, zabrinuto, umorno, sigurno, samouvjerenost, bijesno, oprezno, nervozno, bolno, zbunjeno, u povjerenju...⁹

Prva igra: „Hajde, reci kako si?“

Djeca sjede u krugu. Dijete koje je na redu ustaje i dobiva zadatak. Odgojiteljica postavlja pitanje, na primjer: „Hajde, reci kakva si kad si sretna?“ Dijete odgovara: „Kad sam sretna..., npr. zaigrana sam i zabavna.“

Primjeri: tužan, veseo, pospan, umoran, naspavan, bolestan, zdrav, gladan, ljubomoran, zaljubljen...

Druga igra: „Reci suprotno“

Djecu podijelimo u dvije skupine, skupine stanu jedna nasuprot druge. Prva skupina glumi jednu od emocija koju im je rekao voditelj, primjerice tuga. Tada djeca druge skupine moraju odglumiti emociju suprotnog značenja, to jest sreću. Djeca najprije sama trebaju odgonetnuti riječ koju glume djeca iz prve skupine kako bi mogli odglumiti protuznačnu riječ. Ukoliko djeca ne uspijevaju pogoditi o kojoj se riječi radi ili ne znaju riječ suprotnog značenja, tada im pomaže voditelj. Ne mora im nužno odmah odgonetnuti riječ, može ih dodanim uputama dovesti do rješenja. Primjeri: hrabrost - strah, radost - ljutnja, divljenje - gađenje, nježnost - mržnja, poštovanje - ljubomora...¹⁰

⁹ Bojović, D. Više od igre. Svijet u meni.

¹⁰Peti-Stantić, A., Velički, V. Jezične igre za velike i male

Završna igra: „Igre glasom“

Djeca hodaju unutar dogovorenog prostora u krug. Voditelj stoji u sredini kruga i izgovara rečenice. Djeca pažljivo slušaju što će voditelj izgovoriti i ako se rečenica odnosi na njih napraviti će određenu radnju. Rečenice koje izgovara voditelj: Svi koji su danas plakali neka glasno izgovore riječ sreća. Svi koji vole svoje prijatelje neka šapatom izgovore riječ ljubav. Svi koji se vole smijati neka najglasnije što mogu izgovaraju hi hi hi, sve dok voditelj ne kaže stop. Svi koji su danas bili žalosni neka govore slovo ž, dok voditelj ne kaže stop.¹¹

ANALIZA RADIONICE

Kako u ovoj dobi djeca počinju govoriti o svojim osjećajima i mišljenjima, u ovoj radionici usmjerena su na emocije s kojima se oni svakodnevno susreću te s kojima se susreću i prijatelji oko njih. Igrama „Oboji rečenicu osjećajem“ i „Hajde reci kako si“ omogućujemo zadovoljenje tih potreba, a samim time potičemo ih na govor, vježbamo vještinu dopunjavanja i oblikovanja rečenica. U igri „Reci suprotno“ djeca imaju potpuno novi zadatak. Sada se od njih očekuje da odgonetnu antonim one riječi koja im je zadana, ponuđena, izgovorena. Uvježbava se odabir riječi sa suprotnim značenjem, a samim time se aktivira i proširuje vokabular. Završna igra je nešto mirnijeg karaktera, njome razvijamo slušnu pažnju i koncentraciju.

4.5. PETA RADIONICA

„SEBIČNI DIV“

Ciljevi radionice:

- obogaćivanje vokabulara
- poticanje djece na aktivno postavljanje pitanja te na javni govor
- razvoj samopouzdanja
- poticanje djece na zajedništvo, prijateljstvo, dijeljenje i nesebičnost

U ovoj radionici razvoj govora potičemo tako što upoznajemo djecu s povezanim govorom, vježbanjem postavljanja pitanja, davanjem smislenih odgovora,

¹¹Peti-Stantić, A., Velički V. Jezične igre za velike i male

oblikovanje i stvaranje vlastitih rečenica, prisjećanje teksta, vježbanje glasovne raščlambe (analize).

Uvodna igra: „Prikvači se“

Djeca se slobodno kreću prostorom. Kada voditelj pljesne dva puta, svako dijete se treba „prikvačiti“ za prijatelja koji mu je u tom trenutku najbliži. Djeca se tako nastavljaju kretati prostorom sve dok voditelj ne pljesne jednom. Na taj znak djeca se trebaju razdvojiti i nastaviti samostalno kretati. Igra se može oplemeniti tako da se djeca svaki put „prikvače“ na drugačiji način (skakutanje na desnoj nozi, leđa o leđa, jedan u paru je div, a drugi patuljak, itd).

Čitanje priče Sebični Div

Prva igra: „Vruća stolica“

Igra se izvodi tako da odaberemo jedno dijete koje će sjesti na stolicu ispred ostatka skupine. Izabrano dijete je Div. Djeca postavljaju divu razna pitanja i sve ono što ih zanima o njemu. Kako je to kada si sam? Što si radio dok si bio sam? Jeli ti ljepše provoditi vrijeme s prijateljima? ¹²

Druga igra: „Zajednički skokovi“

Djecu podijelimo u parove (dva prijatelja). U ovoj igri povezuje se pokret s glasom i riječi. Parovi stanu u kolonu jedan iza drugoga, kada je prvi par na redu voditelj zadaje jednu riječ. Djeca trebaju zajedno skakutati onoliko puta koliko glasova ima zadana riječ. Primjerice, ako je zadana riječ prijatelj djeca skakuću osam puta. Prvi primjeri mogu biti i jednostavniji: vrt, div, zima, mraz, a kasnije se mogu uvoditi duže i složenije riječi: proljeće, prijatelj, dječak, sebičan...¹³

Treća igra: „Istina ili laž“

Izaberemo jedno dijete koje će sjesti ispred ostatka skupine. Izabrano dijete dobiva dvije aplikacije na štapiću, Smiješka (istina) i Ljutka (laž). Ostala djeca redom izriču neku tvrdnju. Na primjer: Djeca su se igrala u Divovu vrtu. Div je od samog početka

¹² Gruić, I. Prolaz u zamišljeni svijet

¹³ Peti-Stantić, A., Velički, V. Jezične igre za velike i male

volio djecu. Ako je ta tvrdnja točna dijete podiže Smješka (istinu), a ako je netočna podiže Ljutka (laž). Kada dijete podigne odgovarajuću aplikaciju ostatak skupine također može potvrditi njegov odgovor. Pljeskom ako je podigao odgovarajuću aplikaciju ili izvode pokrete glavom koje označava negativan odgovor, ako je podignuta pogrešna aplikacija.¹⁴

Završna igra: „Prepoznaj prijatelja“

Djeca stoje u formaciji kola, jedno dijete se nalazi u sredini i ima povez preko očiju. Dijete iz sredine se približava nekome iz kola te ga mora dotaknuti. Zatim dijete koje u kolu stoji nasuprot dotaknutog djeteta mora reći nešto o tom djetetu. Primjerice: Danas je odjenula šarenu haljinu. A dijete koje ima prekrivene oči mora pogoditi o kome se radi na temelju izgovorene rečenice.

ANALIZA RADIONICE

Peta radionica usmjerava djecu da uvide važnost prijateljstva, dijeljenja i nesebičnosti. Prva igra „Vruća stolica“ sada već treba biti dinamičnija i složenija, pošto su se djeca s njome već susretala u prijašnjim radionicama. Djeca postavljaju smisljena pitanja, na pitanja bi se trebalo odgovarati proširenim rečenicama te bi odgovori trebali biti povezani. Kroz igru „Zajednički skokovi“ djecu upoznajemo s glasovnom analizom, razvija se spoznaja o podudaranju, to jest vezi između slova i glasa (jedan glas – jedno slovo). Ova igra je također i igra brojanja. Igrom „Istina ili laž“ razvija se povezani govor, vještina prepričavanja, potiče se djecu na prisjećanje teksta. Završna igra, odnosno igra „Prepoznaj prijatelja“ ima za cilj umiriti i dodatno zabaviti djecu.

¹⁴ Bojović, D. Više od igre. Svijet u meni.

4.6. O radionicama, njihovoj strukturi i primjeni

Struktura samih radionica vrlo je jednostavna, svaka radionica sastoji se od uvodne igre, glavne aktivnosti i završne igre. Na samom početku nalazi se uvodna igra koja je jednostavna i kratka. U svakoj radionici uvodna igra povezana je s glavnom aktivnošću kako bi zajedno činile skladnu cjelinu. Predviđeno vrijeme trajanja uvodnih igara je od prilike 5 – 6 minuta, a njihov cilj je motivirati, pripremiti, uvesti te zagrijati, odnosno fizički pokrenuti djecu prije glavne aktivnosti. Uvodne igre imaju brojne prednosti, konkretno svrha ovih uvodnih igara je motivirati svu djecu na aktivno sudjelovanje, omogućiti im zabavu, osjećaj sreće, pokrenuti energiju tijela, poticati povezivanje zvukova i pokreta, formiranje grupne povezanosti i kreiranje zajedničkog rješenja (Bojović, 2013). Glavnom aktivnošću postižu se planirani odgojno – obrazovni ciljevi. Ciljevi svih igara unutar glavne aktivnosti u ovim radionicama su iz područja govorno – jezičnog razvoja ili razvoja komunikacije. Nemoguće je isključiti i utjecaj na druga područja, poput razvoja slušne pažnje, otkrivanje uzročno – posljedičnih veza, identifikacije emocija, koji je znatno manji nego li u glavnom području. Važno je istaknuti kako voditelj, odnosno odgojitelj s djecom treba podijeliti svoje ideje. Potrebno je opušteno komunicirati s djecom te s njima uspostaviti obavezna pravila koja će jasno definirati ono što se od njih u određenom trenutku očekuje. Tada će djeca znati što i kada trebaju nešto učiniti te će time međusobna suradnja biti osigurana. Radionice su osmišljene za djecu u dobi od 4., 5. i 6. godine, no one se mogu provoditi i u mlađim vrtićkim skupinama ukoliko se njihov sadržaj prilagodi mlađem uzrastu. U prvoj i petoj radionici na početku glavnog djela nalazi se priča. Nedvojbeno je da od nje sve počinje, ali je ipak priča samo odličan početni poticaj. Ove priče imaju jednostavnu radnju, primjerenu djeci vrtićke dobi. Pod pretpostavkom da će zbog toga interes biti veći i samo vrijeme trajanja radionice biti dulje, priče sam izabrala upravo zbog njihovih dramatičnih likova koji se kasnije pojavljuju u osmišljenim igrama. Djeca preuzimaju njihovu ulogu te na taj način puno lakše uranjaju u samu aktivnost. Kako bi djeca dobila posebno iskustvo, osmišljeno je da se priče djeci ispričaju, a ne pročitaju. Ako djeca ne pokazuju interes prema radionici bolje ju je prekinuti nakon odigrane prve igre, nego inzistirati na njezinu provođenju. Djeca igrama neće dobiti ništa ukoliko sudjeluju bez volje. Takav je scenarij rijedak jer djeca s radošću prihvaćaju ovakvu vrstu igre (Bojović, 2013). Ukoliko djeca pokažu veliki interes

prema nekoj od igara, igru nije potrebno prekidati. Dopustimo djeci da je samostalno završe bez obzira na to koliko će ona trajati. U tom slučaju ispravniji je postupak ne provođenja svih igara kako radionica u cijelosti ne bi predugo trajala, postala zamorna i djeci nametnula određeni napor. Neke igre, poput „Vrućeg stolca“ pojavljuju se u više radionica i to s namjerom usvajanja načina igranja. Boljim usvajanjem i poznavanjem pravila djeca postaju opuštenija, lakše se unesu u samu igru, sukladno s time dijalog postaje razigraniji i zanimljiviji. Također kroz tu igru djeca vježbaju postavljati smisljena pitanja. Sada od djece očekujemo da što više bogate svoje odgovore, te da iste formiraju na složeniji način. Na kraju svake radionice nalaze se završne igre, predviđeno vrijeme njihovog trajanja je oko 3 do 4 minute. To su opuštajuće i umirujuće igre koje će djeci omogućiti smanjenje napetosti i uzbuđenja postignutog tijekom igranja različitih dramskih igara. Završne igre za glavni cilj imaju dijete vratiti na mirniju emocionalnu razinu i osigurati mu povratak u daljnju dnevnu rutinu. Osmišljeno je da se radionice provode u istoj odgojno obrazovno skupini unutar pet tjedana, to jest u svakom tjednu jedna radionica. Teme aktivnosti u ovim radionicama nisu povezane te su osmišljene kao jednodnevna aktivnost. Stoga se mogu povoditi neovisno jedna o drugoj, u različitim vremenskim razmacima i vrtičkim skupinama.

5. ZAKLJUČAK

Život je sastavljen od raznih dimenzija, jednako tako je od različitih dimenzija sastavljena i dramska umjetnost. Dramskim tehnikama djeci omogućujemo iskustveno sazrijevanje i kvalitetnije odrastanje. Pet opisanih radionica osmišljene su sa svrhom dodatnog obogaćivanja i poticanja dječjeg govora. Brojni su i različiti načini prema kojima se mogu sastavljati radionice koje su usmjerene na razvoj govora i to tako da se djeci omogući samostalno smišljanje i oblikovanje pitanja, osmišljavanje kreativnih složenih odgovora, povezivanje zasebnih riječi u rečenice, da preuzimaju odgovornost za razvoj slijeda događaja tijekom prepričavanja priče, da se susreću s novim riječima, njihovim značenjem i upotrebom. Postoji mogućnost da će djeca vrlo brzo ovladati vještinama i savladati zadatke koji se viša puta ponavljaju. Iz tih je razloga potrebno u igre uvesti neke novitete ili ih na neki način pokušati otežati. Primjerice uvođenjem glasovne analize (rastavljanje glasova) i sinteze (sastavljanje glasova), uvođenjem antonima, upoznati ih sa vještinom nadovezivanja vlastitih misli na misao sugovornika ili nešto slično, ali primjereno predškolskoj djeci. S obzirom da djeca rane i predškolske dobi ne mogu toliko dugo zadržati pažnju i koncentraciju važna je dinamičnost igara. Važno je da se izmjenjuju igre u kojima djeca sjede, hodaju, skakuću. Neka ove igre potaknu kreativnost u osobama koje rade rade s djecom rane i predškolske dobi, neka ih motiviraju na primjenu dramskih tehnika i u svom radu. Zato, igrajte se! Predlažem da svatko tko radi s djecom osmisli vlastite dramske igre, poveže ih u svoje radionice. Neka probudi kreativca u sebi i u djeci, neka se zabavlja zajedno s djecom. Sigurna sam da će takva igra biti i više nego korisna za dječji napredak.

PRILOZI I DODACI

Prilog 1

Maša i tri medvjeda

U šumi, u lijepoj, čistoj, jednostavnoj kućici živjela su tri medvjeda:

Tata Medvjed, Mama Medvjedica i Dijete Medvjedić.

Jednog dana krenuli su u šetnju šumom. Bio je sunčan, proljetni, ugodan dan za branje prvoga proljetnoga cvijeća. Nisu zaključali vrata (Ipak su oni medvjedi, zašto bi brinuli o lopovima?) i krenuli su u osvježavajuću šetnju. U isto vrijeme je Maša djevojčica koja je živjela u kući na drugom kraju šume, također krenula u šetnju. Ulazila je u šumu sve dublje i dublje (iako joj je mama rekla da to nikako ne čini) i našla se pred kućom triju medvjeda. Ne poznajući zakon koji zabranjuje upadanje i ulaženje bez poziva u tuđe kuće, stupila je unutra. Na stolu su bila tri tanjura puna mirisne i ukusne zobene kaše, koja je još bila vruća i dimila se. „Mmmmmm, baš sam gladna!“ pomislila je Maša. Uzela je zalogaj iz prvog, najvećeg tanjura. „Jao, kako je vruće!“ povikala je Maša. Zatim je probala kašu iz drugog tanjura, srednje veličine. Ta je kaša bila odveć hladna. Na posljertku je probala kašu iz najmanjeg tanjura. „Mmmmmm baš kako treba“, rekla je zadovoljno i pojela u slast svu kašu. Onda je odlučila sjesti i malo se odmoriti nakon tako dobrog ručka. U sobi su bile tri stolice. Najprije je pokušala sjesti na najveću stolicu, ali stolica je bila prevelika za tako malu djevojčicu, a i previše tvrda i neudobna za njen ukus. Zatim je sjela u stolicu srednje veličine. „Uh, previše je mekana“, nezadovoljno je promrmljala. Odlučna pronaći mjesto za odmor, Maša je probala najmanju stolicu. „Baš kako treba, po mom ukusu.“ Ali nije bilo „baš kako treba“. Stolica je bila premalena i raspala se na dijelove. Maša je pala na pod. Mogla se ozbiljno povrijediti, ali nepromišljena djevojčica nije o tome razmišljala. I dalje potpuno nesvjesna toga da e njezino ponašanje nepristojno, a i da sebe dovodi u opasnost, odlučila je popeti se na kat i pronaći mjesto za odmor. U spavaćoj sobi bila su tri kreveta. Teškom se mukom popela na najveći. Bio je jako tvrd i neudoban. Zatim je isprobala krevet srednje veličine. „Previše mekan“, nadureno je rekla. Na kraju je legla u najmanji krevet. „Odlično vrlo udobno.“ Sklopila je oči i ubrzo zaspala. Upravo kada je Maša zaspala medvjeda se obitelj vratila kući. Prvo su primijetili da su ulazna vrata širom otvorena. Međutim budući da su to bili medvjedi, nisu se previše brinuli oko te sitnice. Silno su

ogladnjeli nakon šetnje šumom, brzo su oprali ruke i sjeli za stol da pojedu kašu. „Hej, netko je jeo iz mog tanjura!“ povikao je ljutito Tata Medvjed. „Jao, netko je jeo iz mog tanjura!“ uplašeno je uzviknula Mama Medvjedica. „Netko je jeo iz mog tanjura i bome sve je pojeo!“, plačnim glasom zamrmljao je mali Medvjedić. Zaprepašteni i uznemiren, medvjedi su odlučili sjesti i razmisliti. „Hej, netko je sjedio u mojoj stolici!“ povikao je Tata Medvjed. „Netko je sjedio i u mojoj stolici!“ dodala je Mama Medvjedica. „Netko je sjedio i u mojoj stolici i bome je razbio na komadiće“, plačnim je glasom promrmljao Medvjedić. Njuškajući i prateći miris, medvjedi su se odlučili popeti u spavaću sobu. Možete pretpostaviti što se dogodilo. „Hej, netko je spavao u mom krevetu!“ povikao je Tata Medvjed. „Joj, netko je spavao i u mom krevetu!“ uzviknula je zaprepašteno Mama Medvjedica. „Netko je spavao i u mome krevetu i bome još uvijek spava“, plačnim je glasom promrmljao Medvjedić. „Buuuuuuuuuu!“ Kada je medvjedić uzviknuo „buuu“, Maša se probudila i ugledala tri medvjeda kako je ljutito promatraju. Skočila je iz kreveta i pobjegla ravno svojoj kući. Nikad više nije ulazila u tuđe kuće bez dozvole, a i medvjedi su nakon ovog događaja kupili ključ za svoja ulazna vrata.¹⁵

¹⁵ Prepričala i uzrastu prilagodila Dušica Bojović

Prilog 2

Sebični div

Svako popodne nakon škole djeca su imala običaj igrati se u vrtu koji je bio vlasništvo Diva. To je bio velik, divan vrt, obrastao mekanom zelenom travom. Vrt je bio pun mirisna cvijeća sjajnih boja, poput zvijezda na nebu. U njemu je raslo dvanaest stabla breskve. U proljeće bi krošnje procvjetale biserno ružičastim cvjetovima, a u jesen su se grane svijale pod teretom sočnih plodova. Ptice su slijetale na stabla i pjevale toliko umiljato da su djeca često prekidala igru kako bi slušala ptičji pjev. „Kako smo ovdje sretni“, govorili su. Jednog dana Div se vratio. Bio je u posjetu prijatelji i tamo se zadržao sedam godina. Nakon sedam godina više nisu imali o čemu razgovarati, pa je Div odlučio vratiti se u svoj dvorac. Kad je stigao, prvo što je ugledao bila su djeca koja su se igrala u vrtu. „Što vi radite ovdje?“ povikao je vrlo glasno i grubo. Djeca su se uplašila i pobjegla. „Moj vrt je moj vlastiti vrt!“ grmio je Div. „Svatko pametan to razumije. Nikome neću dopustiti da se ovdje igra, osim samome sebi.“ Odmah je sagradio visoki zid oko vrta i stavio ploču s upozorenjem: Zabranjen ulaz. To je bio vrlo sebičan Div. Jadna djeca, sada više nisu imala mjesto za igru. Pokušala su se igrati na putu, međutim put je bio prašnjav i kamenit i nije im se svidio. Šetala su oko zida, razgovarala i prisjećala se divnog vrta unutar zidina. „Kako smo tamo bili sretni!“ govorila su djeca. Došlo je proljeće. U cijeloj zemlji pupoljci i ptičice objavili su dolazak proljeća. Samo je u Divovu vrtu još bila zima. Ptice nisu željele pjevati unutar zidina jer nije bilo djece, a stabla su zaboravila propupati. Pa tko bi jeo njihove breskve kada nema djece? Samo je jedan predivan cvjetić promolio svoju majušnu glavicu iz trave. Kada je ugledao ploču s natpisom, toliko se rastužio da se uvukao natrag u zemlju i odlučio prespavati ovo proljeće. Jedini zadovoljni bili su Snijeg i Mraz. „proljeće je zaboravilo na ovaj vrt. Odlično. Živjet ćemo ovdje tijekom čitave godine!“ povikali su sretno. Snijeg je prekrrio travu svojim moćnim bijelim ogrtačem. Mraz je obojio stabla u srebro. Snijeg i Mraz su pozvali i Vjetar Sjeverac da ostane s njima. Prihvatio je poziv, po cijele je dane zavijao i hućao u vrtu. Čak je otpuhao i dimnjak. „Ovo je čaroban sport, moram pozvati Grad i Oluju da nas posjete!“ rekao je Sjeverac. Rečeno, učinjeno. Grad i Oluja su došli. Svakoga dana barem tri sata, Grad je lupao, tukao, zveckao po krovu dvorca, sve dok ga nije dobro okrnjio. Oluja je trčala u krug najbrže što je mogla, odjevena u sivo. Njezin je dah bio leden. „Ne razumijem zašto proljeće toliko

kasni“, razmišljao je sebični Div. Sjedio je u fotelji pored prozora i gledao u hladan, pust, snježnobijeli vrt. „Nadam se da će se vrijeme promijeniti nabolje.“ Ali proljeće nije došlo, a ni ljeto. Jesen je svakom vrtu podarila zlatno, sočno voće, osim Divovom. „Ne zaslužuje. Previše je sebičan“, rekla je Jesen. I tako u vru je vladala vječna zima sa svojim prijateljima Sjevercem, Gradom, Olujom i Snijegom. Po cijeli su dan plesali i zabavljali se oko ogoljenih smrznutih stabala. Jednog je jutra Div ležao budan u svom divovskom krevetu kada je začuo nježnu glazbu. Toliko je bilo milozvučna i ugodna da je Div pomislio: „To zasigurno sviraju kraljevi svirači.“ No to je zapravo pjevao mali slavuj. Mnogo je vremena prošlo otkako Div nije čuo pjesmu ptica i zato mu je to zazvučalo kao najljepša glazba na svijetu. U tom trenutku Grad je prestao dubiti na glavi, Sjeverac je ušutio, a nježan, ugodan miris dopro je kroz otvoren prozor. „Mislim da proljeće konačno stiže“, pomislio je Div i skočio iz kreveta. Pogledao je kroz prozor. Ugledao je najljepši prizor, djeca su napravila malo rupu u zidu kroz koju su se provukla i, ušla u vrt i sada su sjedila u krošnjama drveća. Div je na svakom stablu vidio dijete. Stabla su bila toliko sretna zbog povratka djece da su se u znak dobrodošlice prekrila mnoštvom pupoljaka. Nježno su obgrlila djecu svojim granama. Ptice su veselo i ushićeno lepršale i cvrkutale, a cvijeće se smješkalalo dižući svoje glavice prema djeci. To je bila divna scena. Samo je u jednom kutu vrta još uvijek carevala zima. To je bilo najudaljenije mjesto u vrtu. U njemu je stajao jedan dječčić. Bio je toliko malen da se nije mogao popeti na stablo, još je bilo prekriveno snijegom i ledom. Sjeverac je puhao kroz njegove grane. „Popni se dječčače!“ uzviknulo je stablo. Savilo je svoje grane najniže što je moglo, ali dječčak je bio toliko majušan da ih ni tada nije uspio dohvatiti. Dok je gledao ovu scenu, Divovo se srce ispunilo toplinom. „Kako sam sebičan, sad razumijem zašto proljeće nije htjelo doći u moj vrt. Podignut ću tog dječčaka na stablo, a onda ću srušiti zid i moj će vrt zauvijek biti dječje igralište.“ Div se iskreno pokajao i postidio. Sišao je niz stube, polako otvorio izlazna vrata i ušao u vrt. Međutim kada su ga djeca ugledala, toliko su se uplašila da su se smjesta razbježala. U vrtu je opet bila zima. Samo onaj dječčić nije pobjegao. Njegove su oči bile pune suza pa nije ni vidio da prema njemu ide Div. Div je stao iza dječčaka, nježno ga je i oprezno podigao i spustio na granu stabla. Istog trenutka stablo je procvjetalo, ptice su doletjele i zapjevale. Dječčić čvrsto zagrlio i poljubio Diva. Kada su ostala djeca vidjela da Div više nije opasan, sebičan i zao, dotrčala su natrag, a s njima se vratilo i proljeće. „Odsad je ovo vaš vrt, draga djeco!“ rekao je Div. Uzeo je veliku sjekiru i

srušio zid. Kada su ljudi oko podneva krenuli na tržnicu, vidjeli su Diva kako se igra s djecom u najljepšem vrtu na svijetu. Cijelog su se dana igrali. Predvečer su došli do dvorca da Divu požele laku noć. Prošle su godine, Div je ostario. Više se nije mogao igrati. Sjedio je u velikoj fotelji pored prozora i uživao gledajući djecu kako se igraju te se divio svom vrtu. Više nije mrzio ni zimu. Znao je da će se proljeće i cvijeće opet vratiti kada se odmire i naspavaju. Otad se vrt zvao „Divov vrt prijateljstva“.¹⁶

¹⁶ Prepričala i uzrastu prilagodila Dušica Bojović

LITERATURA

1. Barat, R., Blagus, S., Čubrilo, S., Đurđević, S., Jurčević-Dumpalov, M., Jurić Stanković, N., Krušić, V., Pacek-Balja, S., Roginek, N., Stojićević, D., Šojer, J., Štefan, J. (2017). *Odgoj za građanstvo, odgoj za život. Priručnik aktivnih metoda za građanski odgoji i obrazovanje s primjerima dobre prakse*. Zagreb. Školska knjiga, d.d.
2. Bojović, D. (2013). *Više od igre. Ispričaj mi priču. Dramske metode u radu s djecom*. Split. Harfa d.o.o.
3. Bojović, D. (2015). *Više od igre. Svijet u meni*. Split. Harfa d.o.o.
4. Breber, K., Nemeč, I., Rimac Jurinović M., Škuflić-Horvat, I. (2020). *Igrom do (spo)razumijevanja. Izbor oglednih primjera dramskopedagoških radionica u nastavi hrvatskog jezika*. Zagreb. Teatar Tirena
5. Gašparac, B. (2007). *Knjižnica je čarobno mjesto*. U: Ranka, Javor (ur.), *Odgoj Kazalištem*, str 82-89. Zagreb. Knjižnice grada Zagreba, GIPA
6. Goldberg, S. (2003). *Razvojne igre za predškolsko dijete. Individualizirani program igre i učenja*. Lekenik. Ostvarenje d.o.o.
7. Gruić, I. (2002). *Prolaz u zamišljeni svijet. Procesna drama ili drama u nastajanju*. Zagreb. Golden Marketing.
8. Gruić, I., Vignjević, J., Rimac Jurinović, M. (2018). *Kazališna/dramska umjetnost u odgojno obrazovnom procesu – prijedlog klasifikacije i pojmovnika*. U: Ana Petravić i Ana Šenjug Golub (ur.) *Višejezičnost i višekulturnost kao izazov u obrazovanju danas i sutra*, str. 119-128.
9. Lekić, K., Migliaccio - Čučak, N., Radetić - Ivetić, J., Stanić, D., Turkulin - Horvat, M., Vilić - Kolobarić, K. (2007). *Igram se, a učim. Dramski postupci u razrednoj nastavi*. Zagreb. Hrvatski centar za dramski odgoj – Pili - Poslovi d.o.o.
10. Perić Kraljik, M. (2009). *Dramske igre za djecu predškolske dobi*. Osijek. Učiteljski fakultet.
11. Peti-Stantić, A., Velički, V. (2008). *Jezične igre za velike i male*. Zagreb. Alfa d.d.
12. Posokhova, I. (2008). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece: priručnik za roditelje*. Buševac. Ostvarenje

13. Starc, B., Čudina - Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb. Golden Marketing.
14. Velički, V., Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu*. Zagreb. Alfa d.d.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI ZAVRŠNOG RADA

Vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam ja, Martina Korša, samostalno napisala ovaj završni rad pod naslovom „Poticanje dječjeg govora metodama i tehnikama dramskog odgoja.“

POTPIS: _____